Moventem BV
Pollaan 48 A-1
7202 BX Zutphen

T 0575 84 3738
E info@moventem.nl
W www.moventem.nl

RABO NL17 RABO 0121 4460 77
BIC RABONL2U
KVK 65715152
BTW NL8562.30.248.B01

Betreft:	Rapportage kwalitatieve sessies: 'Meedoen en samenwerken in Rheden'
Datum:	Donderdag 23 juni 2016
Auteur:	Bianca Tuenter MSc. en Robin Koster MSc. van Moventem

In navolging van het kwantitatieve onderzoek naar 'participatie' (inwoner- en overheidsparticipatie) onder de deelnemers van het inwonerspanel 'Rheden Spreekt', zijn drie kwalitatieve groepsgesprekken (focusgroepen) gehouden. Het panelonderzoek heeft waardevolle kwantitatieve inzichten opgeleverd. Op basis van deze resultaten is een kwalitatieve verdieping gemaakt, door in gesprek te gaan met een aantal panelleden. In deze rapportage wordt een integraal verslag van de drie sessies gepresenteerd. Er is geen slotsom met een samenvattende conclusie opgenomen, omdat dit rapport dient als input voor een visie op 'Meedoen en samenwerken in Rheden'. Die visie vormt de overall conclusie van een breder traject met betrekking tot 'participatie' in de gemeente.

In totaal hebben 29 inwoners van de gemeente Rheden deelgenomen aan de groepsgesprekken. Door Moventem zijn 160 panelleden uitgenodigd voor deelname aan de groepsgesprekken. Dit zijn de panelleden die bij de online enquête hebben aangegeven een paar keer per jaar mee te willen denken over het onderwerp 'participatie'. In totaal hebben zich circa 50 panelleden aangemeld voor deelname. Moventem heeft vervolgens een selectie gemaakt van 30 deelnemers voor een goede spreiding over leeftijd, geslacht en woonplaats. De achtergrondgegevens van de deelnemers zijn opgenomen in de bijlage van dit verslag.

De groepsgesprekken zijn geleid door twee ervaren interviewers van Moventem. Middels een PowerPoint presentatie (topiclijst) is het doel en de structuur van de avond uiteengezet en is toegelicht wat van de deelnemers verwacht werd. De topiclijst dient enerzijds als checklist om er zeker van te zijn dat alle en dezelfde onderwerpen aan bod komen tijdens de groepsgesprekken. Anderzijds biedt dit de respondenten de mogelijkheid om vrij te antwoorden en wordt hiermee gerealiseerd dat er genuanceerde en gedetailleerde antwoorden worden gegeven. Met behulp van een geluidsrecorder zijn de groepsgesprekken opgenomen, zodat geen informatie verloren is gegaan. Hiervoor is voorafgaand aan de gesprekken expliciet toestemming gevraagd aan alle deelnemers. Conform de gedragscode voor Onderzoek & Statistiek zijn de uitkomsten anoniem verwerkt en zijn de geluidsopnamen en de transcripten van de groepsgesprekken vertrouwelijk van aard. De resultaten betreffen een overall impressie van de meningen van de respondenten. Waar relevant worden afwijkende meningen apart vermeld. Bij de interpretatie van de resultaten dient er rekening mee te worden gehouden dat het gaat over de perceptie van de respondenten over de verschillende onderwerpen. Het is mogelijk dat hierin feitelijke onjuistheden zitten, hierin is geen verdere filtering aangebracht.

De belangrijkste doelstellingen van de groepsgesprekken waren om te achterhalen wat…

- …de ervaringen zijn van de inwoners met participatie;
- …de ideeën zijn over vormen van participatie;
- …wat belangrijk is bij een participatietraject;
- …de ideeën zijn over de wijze waarop verbeteringen kunnen worden doorgevoerd om participatie te bevorderen en vergemakkelijken.

Belang participatie

De respondenten is aan het begin van de groepsgesprekken gevraagd waarom men aanwezig is. De antwoorden komen zeer met elkaar overeen. Er is voornamelijk genoemd dat men een bijdrage wil leveren aan de samenleving. 'Anderen helpen' wordt als belangrijkste motivatie genoemd om te participeren in de gemeente en ook om deel te nemen aan de groepsgesprekken. Enkele quotes:

- *"Ik hoop een bijdrage te kunnen leveren aan de samenleving, ik vind het erg belangrijk dat we als buurtbewoners elkaar kennen en elkaar helpen";*
- *"Er is gewoon heel erg veel te doen in de buurt, als je weet wat er achter de voordeur gebeurt bij mensen dan kun je iedere dag wel een beetje helpen, en dat vind ik belangrijk".*

Daarnaast is ook door enkele respondenten genoemd dat de gemeente op sommige punten wel wat laat liggen. Volgens deze respondenten is het belangrijk dat de inwoners zelf deze zaken gaan oppakken.

Door verschillende respondenten is aangegeven dat de gemeente niet alles alleen kan doen, en dat er dus hulp nodig is van de inwoners. Deze respondenten geven ook aan dat participeren in de gemeente ook voordelen heeft, zoals eigen invloed voor inwoners. Een quote: *"Als je bijvoorbeeld zelf het groen in de straat gaat onderhouden geeft dat ook een stukje vrijheid, je kan het groen, misschien in overleg met de gemeente, er dan zo uitlaten zien als je als inwoner zelf mooi vindt".* Andere respondenten bevestigen dit. Ook wordt genoemd dat wanneer je als inwoners samen participeert dit zorgt voor meer binding op het sociale vlak.

De term 'participatie'

Door de respondenten is aangegeven wat zij onder 'participatie' verstaan. Opvallend is dat een groot deel van de respondenten de term 'samen' of 'samenwerken' noemt. Een quote om dit te illustreren: *"Ik denk aan samenwerken als ik de term participatie hoor. Samenwerken is voor mij heel breed; het adopteren van een prullenbak tot het opruimen van rotzooi, meedenken tijdens dit soort groepsgesprekken tot meer samen besturen en samen de verantwoordelijkheden dragen. Maar het kunnen ook hele kleine dingen zijn die inwoners samen doen omdat je bijvoorbeeld gewoon graag in een schone straat woont".*

Andere respondenten denken aan een 'joint venture', gezamenlijk iets doen. Samen verantwoordelijkheid dragen en samen zeggenschap hebben.

Anderen noemen ook dat participatie voor hen betekent dat je ergens onderdeel van uitmaakt en dat je deelneemt aan een project of een idee. Een quote: *"Participatie betekent gewoon deelname, heel clean en helder. Participeren is deelnemen aan wat dan ook. Op zich vind ik dat een fantastisch leuk maatschappelijk principe!".*

Tijdens de groepsgesprekken wordt duidelijk dat de woorden 'samen', 'meedoen' en 'deelnemen' centraal staan.

Er zijn ook respondenten die negatieve associaties hebben bij het woord 'participatie'. Een respondent geeft aan te denken aan een participatiemaatschappij. Het is een woord dat deze respondent irriteert, omdat er volgens deze persoon weinig van zichtbaar is. Een quote van deze respondent: *"Participatiemaatschappij is een groot woord, maar er is weinig van zichtbaar voor de inwoners. Als je zo'n groot woord introduceert mag je van tevoren beter bedenken wat je daarmee eigenlijk bedoelt, en wat je daarmee denkt te bereiken".*

Ook associëren enkele respondenten participatie met bezuinigingen. Daarbij wordt vooral gedacht aan bezuinigingen in de zorg. Enkele quotes:

- *"Ik heb wel gemerkt dat in sommige situaties het idee van participeren nogal eens misbruikt is, en dat het als doekje voor het bloeden is aangereikt voor bezuinigingen en andere vraagstukken, dat geldt met name voor de zorg";*
- *"In de zorg moet er wel echt rekening worden gehouden met wie je tegenover je hebt en kan die persoon het allemaal wel. Dan moeten mensen deelnemen, maar hoe vrijwillig is dat en hoeveel vermogens hebben mensen echt om dat in te vullen? Dan heb je het over gedwongen deelname en het moet wel echt vrijwillig blijven".*

Door enkele respondenten is daarnaast genoemd dat men denkt dat door vrijwilligerswerk betaalde banen verdrongen worden. De zorg wordt daar wederom genoemd als een terrein waar mensen nu als vrijwilliger werken en werk doen dat vroeger werd betaald.

In principe zijn alle respondenten positief over participatie en wordt het ook toegejuicht maar het dient wel vanuit de juiste motieven door de gemeente gestimuleerd te worden. Een aantal respondenten geeft daarbij aan dat zij wel begrip hebben dat participatie soms ook noodgedwongen is. Een quote: *"De gemeente krijgt natuurlijk ook steeds minder geld vanuit de Rijksoverheid dus ze moeten wel dingen bedenken die de mensen zelf oppakken, en die geen geld kosten. Dat vind ik op zich helemaal niet gek, inwoners kunnen best hun eigen stoep schoonvegen en op de buren letten'.*

Meerdere respondenten noemen dat ze af willen van de term ‘participatie’ omdat deze niet voor iedereen duidelijk is. Zeker niet als er ook nog termen als ‘inwonerparticipatie’ en ‘overheidsparticipatie’ bij worden gebruikt. Enkele quotes om dit te illustreren:

- *“Participatie klinkt zeker niet voor iedereen als samenwerken. Als je dat woord tegen ouderen zegt dan zeggen zij, wat is dat? Als er gewoon samenwerking staat dan klinkt dan anders en komt dat ook anders over”;*
- *“Als je wilt samenwerken dan moet je helder hebben wat je bedoelt en wat je van elkaar verwacht en mag verwachten. Er worden vaak vage termen gebruikt en dan is voor de een niet duidelijk wat de ander bedoelt. Dan kun je zo aan de slag gaan maar dan komt het niet tot een goed eind”.*

Meerdere respondenten geven aan dat het belangrijk is dat de overheid de taal van de inwoners spreekt. De gemeente moet waken om niet in jargon te spreken maar moet woorden gebruiken die aansluiten bij de belevingswereld van de inwoners.

Ervaringen met participatie in de gemeente Rheden

De ervaringen met samenwerking met de gemeente zijn wisselend. Er zijn meerdere voorbeelden genoemd, zoals een opschoondag. Men was daarbij tevreden over de ondersteuning van de gemeente, zij leverden bijvoorbeeld afvalzakken. Een quote: *“Het was allemaal goed geregeld door de gemeente”*. De gemeente heeft daarna echter de woningen verkocht aan woningcorporatie Vivare. De verkoop is zeer laat gecommuniceerd naar de inwoners. De inwoners waren daarna zeer ontevreden, omdat ze voor hun gevoel stonden te werken om *“de straatwaarde omhoog te helpen”*.

En andere respondent geeft aan een idee te hebben gehad voor de eigen buurt. Deze respondent heeft een brief geschreven naar de Raad. Deze persoon heeft echter nooit een reactie gehad. Deze respondent zegt hierover: *“Ik het idee dat je bij de gemeente tegen een muur aanloopt. Je wordt gewoon afgeserveerd, ik weet ook niet bij wie ik moet zijn”.* Dit gevoel van ‘tegen een muur aanlopen’ wordt door enkele andere respondenten onderschreven.

Een respondent heeft als voorbeeld van ervaring met participatie groot onderhoud aan een woonwijk in Velp genoemd. Binnen dit project was er op bepaalde plekken in de wijk heel weinig parkeerruimte. De gemeente kwam toen met ideeën voor parkeerkoffers, echter enkele bewoners moesten daarvoor de zij-tuin afstaan. De bewoners van de wijk zijn toen als een projectgroep aan de slag gegaan met een plan voor een alternatieve oplossing. Ze hebben officiële tekeningen laten maken met plannen waarbij de bewoners geen tuin hoefden af te staan. Met de bedachte oplossing zijn ze bij de wethouder geweest. De gemeente is echter op eigen wijze doorgegaan en heeft zonder (voldoende) uitleg het plan van de inwoners niet gehonoreerd. Deze respondent geeft aan dat als je als gemeente wilt samenwerken met de inwoners je ook wel bereid moet zijn om te luisteren. Dit wordt door de overige respondenten onderschreven. Een quote van een andere respondent over dit onderwerp: *“Ik zou willen dat de mensen van de gemeente wat meer beïnvloed willen worden door de mening van de bewoners”.*

Een respondent noemt dat in haar straat de zieke kastanjes vervangen gaan worden door andere bomen. De gemeente heeft samen met de bewoners opties uitgewerkt en geheel in samenspraak met de bewoners is een besluit genomen. De respondent zegt over dit project: *“Het is prettig dat je bij het project van de kastanjes ook echt gehoord wordt. Dat de reacties worden meegenomen en dat je ook echt terug ziet wat er is gedaan”.*

Tevens is door meerdere respondenten genoemd dat men het idee heeft dat iedereen opnieuw het wiel probeert uit te vinden. Een quote: *“Ieder clubje begint weer opnieuw omdat die niet weet waar ze terecht kunnen. Er wordt weinig onderling gecommuniceerd. Iedereen is op zijn eigen eilandje bezig. Ik vind wel dat de gemeente bij een hoop dingen de verbindende rol op zich kan nemen. Soms krijgen mensen niet de spullen of de begeleiding die ze nodig hebben en dan haken ze af. Dat vind ik erg jammer”.*

Uit alle genoemde voorbeelden komt naar voren dat ‘communicatie’ een sleutelwoord is. De tevredenheid bij een participatietraject hangt in de meeste gevallen samen met de wijze waarop gecommuniceerd wordt en de mate waarin. De gemeente moet ook uitleggen waarom bepaalde beslissingen worden genomen. Ook leren de genoemde voorbeelden dat de inwoners vroegtijdig betrokken willen worden bij het proces en dat men ook op de hoogte gehouden wil worden van de voortgang. Daarnaast is veelvuldig aangegeven dat de gemeente laagdrempelig moet zijn. Ook wil men het gevoel hebben dat men gehoord wordt, nu hebben de respondenten dikwijls het gevoel tegen de spreekwoordelijke ‘muur aan te lopen’. De gemeente moet ook openstaan voor de ideeën van inwoners en niet ‘star’ vasthouden aan eigen ideeën en oplossingen.

Tijdens de groepsgesprekken is slechts door een enkeling een ervaring met 'Ik buurt mee' genoemd. Wanneer er wel over werd gesproken bleek dat het merendeel van de respondenten niet op de hoogte was van het bestaan van 'Ik buurt mee'.

Samenwerking gemeente en inwoners

De respondenten hebben tijdens een brainstorm verschillende ideeën met elkaar gedeeld en gesproken over hoe de inwoners en de gemeente kunnen samenwerken. Tijdens de brainstorm is nagedacht over de volgende vragen:

- Hoe kunnen ideeën/initiateven tussen de partijen en op elkaar worden afgestemd? (via welke communicatiekanalen?
- Wat zijn de rollen van de gemeente en de inwoners bij een samenwerkingstraject?
- Wat is belangrijk bij een samenwerkingstraject?
- Hoe kan samenwerking gestimuleerd worden?

Afstemmen ideeën/initiatieven

Er zijn verschillende ideeën besproken over hoe het afstemmen van ideeën/initiatieven tussen de verschillende partijen (inwoners en gemeente) kan plaatsvinden maar ook hoe de verschillende ideeën/initiatieven op elkaar kunnen worden afgestemd. Het is in sommige gevallen belangrijk dat ideeën/initiatieven in een logische volgorde worden uitgevoerd. De verschillende partijen kunnen ook leren van elkaars initiateven waardoor het wiel niet steeds opnieuw uitgevonden hoeft te worden. Er is over het algemeen overeenstemming dat de gemeente hierin een verbindende rol dient te spelen.

Er zijn verschillende ideeën over hoe het afstemmen van ideeën/initiateven dient plaats te vinden. De ideeën die het meest gesteund zijn, worden onderstaand beschreven.

- **Platform:** door veel respondenten is een platform genoemd voor het afstemmen van vraag een aanbod. Dit idee wordt breed gedragen binnen alle drie de groepsgesprekken. Op dit platform moeten de inwoners zelf ook stukjes kunnen plaatsen, zowel over ideeën/initiatieven als het aanbieden van bepaalde diensten. Hierbij wordt genoemd dat het belangrijk is dat er één aanspreekpunt is. Als je als inwoner een plan hebt dan kun je hier terecht zonder dat je van het kastje naar de muur wordt gestuurd. Het moet dan ook gelijk duidelijk worden of de gemeente het plan kan en wil ondersteunen. De gemeente zou dan tevens aan moeten te geven of een dergelijk project eerder is uitgevoerd en waar dat is gebeurd. De gemeente kan dan een verbindende rol spelen, de inwoners in contact met elkaar brengen zodat het wiel niet opnieuw uitgevonden hoeft te worden. Een quote van een respondent: *"Misschien dat er in Velp een goed idee wordt bedacht en dat de inwoners van Dieren dat ook goed kunnen gebruiken, iedereen is op zijn eigen eiland bezig en dit dient beter gecoördineerd te worden".* Het platform zou volgens de respondenten digitaal vormgegeven moeten worden. Er moet echter wel aandacht zijn voor de mensen die geen internet gebruiken. Dit wordt door de meeste respondenten onderschreven. De inwoners die geen internet gebruiken is een relatief kleine groep, maar ook juist een groep die een hulpvraag kan hebben. Door meerdere respondenten is genoemd dat een fysiek platform voor mensen (vooral ouderen) die geen gebruik maken internet ook belangrijk is. Hierbij wordt gedacht aan één fysiek punt per kern (bijvoorbeeld een buurthuis) omdat ouderen in veel gevallen niet zover kunnen reizen. Een quote: *"We zitten nog steeds met een groep inwoners die geen gebruik maken van het internet. Dat is wel duidelijk geworden toen ze de blauwe envelop wilden afschaffen".* Ten aanzien van het platform wordt genoemd dat er al veel websites zijn en dat iedereen naar andere sites toe gaat. Het platform zou breed bekend gemaakt moeten worden zodat iedereen van dezelfde site gebruik gaat maken. Ten aanzien van het initiatief 'Ik buurt mee' is aangegeven*: "Het moet wel duidelijk zijn dat 'Ik buurt mee' bestaat en wat je daar allemaal mee kunt doen. Dat zijn van die golven. Dan komt er een heleboel en dan zijn ze ineens weer met vakantie ofzo. Dat is volgens mij niet genoeg bekend gemaakt".* Ook zou er een verbinding moeten worden gemaakt met de gemeentewebsite. Wanneer inwoners op de website van de gemeente kijken voor een initiatief of zelf een initiatief hebben dienen ze gemakkelijk en snel op het platform uit te komen. Door één respondent is genoemd dat er naast de initiateven in de gemeente ook op regionaal niveau veel initiatieven zijn. Het platform kan ook de verbindende factor zijn tussen de gemeentelijke en regionale initiatieven.

- **Social media:** Social media wordt door meerdere respondenten als een communicatiemiddel gezien dat niet meer weg te denken is. Via social media kunnen inwoners op de hoogte worden gebracht van ideeën/initiatieven en kan deelname aan projecten worden gestimuleerd. De social media die daarbij genoemd wordt is voornamelijk Facebook en Twitter. Door een aantal respondenten wordt daarbij ook genoemd dat de social media ondersteunend dient te werken aan het platform. De social media accounts dienen dus de naam van het platform te dragen volgens deze respondenten.

- **Aansluiten bij bestaande structuren:** Door verschillende respondenten is genoemd dat er veel verschillende initiatieven zijn binnen de gemeente. Hierbij wordt gedacht aan buurtcomités, bewonerscommissies, maatjesprojecten, Zonnebloem en ook 'Ik buurt mee' is door enkele respondenten genoemd. Er moet worden aangesloten bij de huidig structuren zodat er geen 'wij' en 'zij' denken ontstaat. De inwoners moeten kunnen zien wat er al is en waar. Hierbij wordt ook genoemd dat er inzicht moet worden geboden in de sociale kaart.

- **Participatieraad:** Door één respondent is een participatieraad geopperd. Deze respondent bedoelt dan echter geen gekozen raad maar mensen die graag deel willen nemen en de ideeën van inwoners willen bundelen. Zij kunnen de verbindende factor zijn en ideeën/initiateven coördineren. Zij kunnen ook de verbinding vormen met de gemeente. De participatieraad zou kunnen afstemmen met de gemeente of de gemeente het idee/initiatief kan en wil ondersteunen.

- **Gemeente coach/ ideeënmakelaar per wijk:** Het inzetten van een coach van de gemeente per wijk is genoemd door meerdere respondenten. Als idee is geopperd om meerdere ambtenaren een stukje van een dorp of wijk te laten adopteren en de contactpersoon te worden voor de wijk. *"Dan heb je korte lijntjes en een direct aanspreekpunt."* Op deze wijze kan de gemeente ideeën/initiateven verbinden. Als voorbeeld worden de gebiedsambtenaren genoemd waarmee wordt gewerkt in de gemeente Bronckhorst. Door een respondent is genoemd dat er op dit moment vanuit de instantie Radar in iedere kern een Krachtcoach actief is. Dit is door één respondent genoemd, de overige respondenten zijn niet bekend met de Krachtcoaches.

- **Voortrekkers inzetten:** Door een aantal respondenten is geopperd om gebruik te maken van voortrekkers. Dit zijn enthousiaste inwoners die graag participeren en daarin een voortrekkersrol willen vervullen. Per kern is er dan een aantal voortrekkers, deze zijn in verbinding met een algemene coördinator. Op deze wijze kunnen ideeën/initiatieven per kern op elkaar afgestemd worden. De voortrekkers kunnen initiatieven opzetten maar ook andere inwoners enthousiasmeren voor deelname aan de verschillende initiatieven.

- **Regiobode:** Meerdere respondenten hebben aangegeven dat een extra pagina aan de Regiobode toegevoegd zou moeten worden. Op deze pagina kan aangegeven worden welke ideeën/initiatieven er zijn en van start gaan. Hierbij zou ook moeten staan wie er bij het project betrokken zijn. Wanneer inwoners geïnformeerd zijn over ideeën/initiatieven kunnen zij aanhaken. Ook inspireert dit tot het opstarten van een eigen initiatief in de buurt. De Regiobode kan volgens de respondenten een goede aanvulling zijn op de online kanalen.

- **Groepsgesprekken:** Groepsgesprekken wordt door enkele respondenten genoemd als een goede manier om ideeën/initiateven af te stemmen met de gemeente en met andere inwoners. Groepsgesprekken worden voornamelijk genoemd als een aanvullende methode op het platform. De groepsgesprekken kunnen dan georganiseerd worden door de gemeente of door de inwoners zelf, afhankelijk van wie de initiatiefnemer is.

Rollen bij een samenwerkingstraject

Over het algemeen heerst de consensus dat de gemeente altijd wel een rol heeft ongeacht wie de initiatiefnemer is bij een samenwerkingstraject. Iedereen is het erover eens dat de gemeente een verbindende rol heeft tussen de inwoners, de initiatieven, maar ook met externe partijen als Vivare.

De meerderheid van de respondenten is van mening dat de rol van de gemeente en de inwoners verschilt per traject. De rollen zijn grotendeels afhankelijk van wie de initiatiefnemer is. Als een inwoner een idee heeft dan ligt het initiatief bij de inwoner. De gemeente heeft dan meer een faciliterende rol of ondersteunende rol afhankelijk van wat de vraag en de behoefte is. Als het initiatief van de gemeente komt dan is de gemeente aan zet om inwoners te enthousiasmeren om deel te nemen. Dit wordt door alle respondenten onderschreven.

Er wordt door meerdere respondenten genoemd dat je projectmatig moet werken. Per project moet tussen de gemeente en de inwoners worden afgestemd wat de rollen zijn van de partijen. Ook kunnen dan bepaalde gradaties worden aangebracht. Als de gemeente het initiatief neemt moet zij naar de inwoners duidelijk maken of ze samenwerking zoeken in de uitvoerende zin of dat ook echt de samenwerking wordt gezocht als gelijke partijen. Het kan ook zijn dat de gemeente een groep inwoners zoekt die zelf aan de slag gaat zonder dat de gemeente verder een rol speelt in het proces. Afhankelijk van het type project en waar het project begint heb je andere rollen ten opzichte van elkaar, in alle gevallen moeten de communicatie, de afspraken en de verwachtingen ten opzichte van elkaar helder zijn.

De ondersteuning van de gemeente bij een samenwerkingstraject hangt heel erg af van het type project volgens de respondenten. Als voorbeeld wordt gegeven dat wanneer het om een klein project gaat voor de openbare ruimte dat je dan bijvoorbeeld alleen een schoffel nodig hebt, bij een ander project kan het gaan om het beschikbaar stellen van een ruimte of het geven van informatie. Een quote van een respondent: *"Als je als bewoner een project wilt opstarten dan heb je niet altijd de juiste kennis van zaken is huis. Dan heb je dus ook gelijk inhoudelijke ondersteuning nodig. Alle vormen van ondersteuning zijn belangrijk zoals 'informatieverstrekking', 'praktische ondersteuning', 'inhoudelijke ondersteuning', 'kennis van zaken' etc. kunnen belangrijk zijn. Je moet van tevoren duidelijk maken welke ondersteuning je verwacht van de gemeente. Soms is bij de inwoners de benodigde kennis wel aanwezig, maar kan het zijn dat je de weg niet weet. Dat kan dus betekenen dat de gemeente dan de rol heeft om een netwerk te bieden".*

Voorwaarden voor een goede samenwerking

Gedurende de drie groepsgesprekken zijn veel voorwaarden genoemd waar een samenwerking tussen gemeente en inwoners aan moet voldoen. De voorwaarden die door de respondenten worden gedeeld zijn onderstaand beschreven.

- **Duidelijke afspraken**: Er moeten aan het begin van het traject duidelijk afspraken gemaakt worden. Deze afspraken zijn de basis voor de samenwerking en dienen alle onduidelijkheden voorafgaand aan een traject weg te nemen. Enkele afspraken die gemaakt moeten worden zijn:
  - Wat zijn de rollen van de verschillende partijen? (daarbij moet ook duidelijk worden of de bewoners beslissingsbevoegd zijn)
  - Wie neemt de leiding in het proces?
  - Hoe ziet het proces eruit?
  - Wie is er verantwoordelijk voor het eindresultaat?
  - Welke kosten zijn met het traject gemoeid?
  - Wat is de doorlooptijd?
  - Wat moet het eindresultaat van het proces zijn?
  - Welke ondersteuning is er nodig voor de inwoners vanuit de gemeente?
- **Vroegtijdig betrekken:** De gemeente dient de inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium bij een samenwerkingstraject te betrekken;
- **Open staan voor ideeën:** De gemeente moet open staan voor ideeën van inwoners. Door enkele inwoners is aangegeven dat ze het gevoel hebben dan de gemeente de ideeën van inwoners niet altijd serieus neemt. Door een andere respondent is genoemd dat de gemeente uiteindelijk toch haar eigen plan trekt. De respondenten geven aan zelf in de buurten te wonen en daardoor kunnen zij veel beter dan de gemeente inschatten wat nodig is;
- **Communicatie:** Goede communicatie is zeer belangrijk, daarbij is door de respondenten voornamelijk genoemd dat openheid en transparantie van groot belang is. Er moet ook altijd een tussenstand worden gegeven van lopende zaken, er dienen nooit lange radiostiltes te zijn. Ook is het zeer belangrijk dat het taalgebruik van de gemeente wordt aangepast aan de belevingswereld van de inwoners (geen moeilijke termen en vakjargon gebruiken). Veel respondenten vinden dat duidelijk over het proces gecommuniceerd moet worden. Voor veel respondenten is de gemeente een 'black box' men vraag zich af wat er nou gebeurt als men met een idee komt;
- **Geen verborgen agenda:** Het is belangrijk dat zowel de gemeente als de inwoners geen verborgen agenda hebben. Werken vanuit de gedacht 'hoe kun je beide waarde toevoegen';
- **Geen vooroordelen:** Een open blik is belangrijk, zowel van de inwoners als van de gemeente. De inwoners moeten ervanuit gaan dat een ambtenaar zo goed mogelijk zijn werk probeert te doen en dit niet doet om de burger een hak te zetten. Er moet samengewerkt worden vanuit 'vertrouwen'. Zowel de inwoners als de gemeente moet zich kwetsbaar durven opstellen;
- **Eigenaarschap:** Voor een goede samenwerking is het volgens de inwoners belangrijk dat de inwoners zich eigenaar voelen van het proces of de uitkomst/resultaat. Inwoners moeten zich betrokken voelen en zich met het project identificeren;
- **Laagdrempelig:** Door de respondenten is letterlijk genoemd dat de gemeente 'aaibaar' moet worden. Hiermee wordt bedoeld dat de gemeente op een makkelijke manier te benaderen moet zijn. Een quote: *"Dus dat je dingen in je buurt constateert die je via een eenvoudige weg kunt aangeven, hee gemeente ik constateer dit en dit wat zullen we eraan gaan doen?".*
- **Doorzetten:** Het is volgens de respondenten belangrijk dat er wordt doorgezet door de initiatiefnemer van een project. Je moet een project niet dood laten bloeden, actief aandacht aan blijven geven, anders is het zonde van de energie die in het project is gestopt;

- **Afspraak is afspraak:** *"Dit geldt zowel voor de inwoners als voor de gemeente, ik heb een paar keer meegemaakt dat je iets wordt beloofd door de gemeente en uiteindelijk dan hoor je niks, dat is zo demotiverend";* Meerdere respondenten noemen dat het niet nakomen van afspraken een belangrijke reden is dat inwoners afhaken bij samenwerkingstrajecten;
- **Maakt het niet te groot en niet te complex:** Door meerdere respondenten is aangegeven dat projecten niet te groot en te complex moeten worden gemaakt. Er wordt aangegeven dat de gemeente dan beter goed onderbouwde keuzes kan maken voor een aantal projecten. Deze projecten krijgen dan voldoende aandacht en kunnen goed worden uitgevoerd, er is dan geen sprake van 'half werk';
- **Budgetten beschikbaar:** Volgens meerdere respondenten moeten er budgetten beschikbaar worden vanuit de gemeente voor participatietrajecten. De voorwaarden voor het maken aanspraak op een budget moeten duidelijk en niet ingewikkeld zijn.

Meedoen (samenwerken) stimuleren

Met de respondenten is gesproken hoe het meedoen en het samenwerken van inwoners met de gemeente gestimuleerd kan worden. De volgende ideeën zijn door de respondenten genoemd.

- **Waardering:** Enkele respondenten geven aan dat waardering vanuit de gemeente een positieve stimulans is voor inwoners om aan projecten deel te nemen. Voorbeelden hoe waardering getoond kan worden zijn het geven van participatiepunten (bijvoorbeeld aan projecten of buurten). Wanneer je bepaald aantal punten hebt gekregen kun je deze inwisselen voor iets voor de buurt. Andere ideeën zijn het uitreiken van de vrijwilligersprijs of het beste buurt idee;
- **Voorlichting:** De respondenten geven aan dat de gemeente betere voorlichting moet geven over de mogelijke ondersteuning die de gemeente kan bieden bij ideeën of initiatieven. De Regiobode is als geschikt kanaal genoemd, maar ook social media, een platform en e-mail. De kracht zit volgens veel respondenten in het gebruik van meerdere communicatiekanalen. De gemeente kan dan aangeven welke initiatieven worden uitgevoerd en wie daarbij betrokken zijn. Bij voorlichting en het betrekken van inwoners zouden ook scholen ingezet kunnen worden. Kinderen op jonge leeftijd voorlichten lijdt tot meer bereidheid tot participatie op latere leeftijd en via de kinderen kunnen ook de ouders worden bereikt. Er wordt tevens genoemd dat een maatschappelijke stage van kinderen op de middelbare school hen meer bewust kan maken van de mogelijkheden en noodzaak bij samenwerkingstrajecten;
- **Goede voorbeeld geven:** Er moeten via de genoemde communicatiekanalen succesverhalen worden gedeeld. Dit kan inwoners stimuleren zelf initiatieven uit te voeren of hieraan deel te nemen. Een respondent zegt hierover het volgende: *"Je moet als gemeente inwoners kietelen, als mensen horen over andere initiateven en horen over de mogelijke ondersteuning vanuit de gemeente dan komen mensen op ideeën. Het geven van goede voorbeelden doet volgen".* Het goede voorbeeld geven geldt voor zowel de inwoners als de gemeente. Als inwoners zien dat anderen bijvoorbeeld de buurt opruimen dan is de drempel om het ook te gaan doen veel lager aldus enkele respondenten;
- **Zichtbaar zijn in de wijk:** Er is door veel respondenten aangegeven dat de gemeente zichtbaar moet zijn in de wijk. Hiermee wordt betrokkenheid getoond en dit stimuleert inwoners om zelf in actie te komen;
- **Rol gemeenteraad:** De gemeenteraad moet volgens verschillende respondenten een andere rol innemen. Ze moeten meer met de inwoners in gesprek gaan, dit is stimuleert inwoners tot deelname en samenwerking. De gemeenteraad bepaalt ook nog steeds waar het geld aan wordt uitgegeven. De gemeenteraad moet volgens enkele respondenten meer durven los te laten.

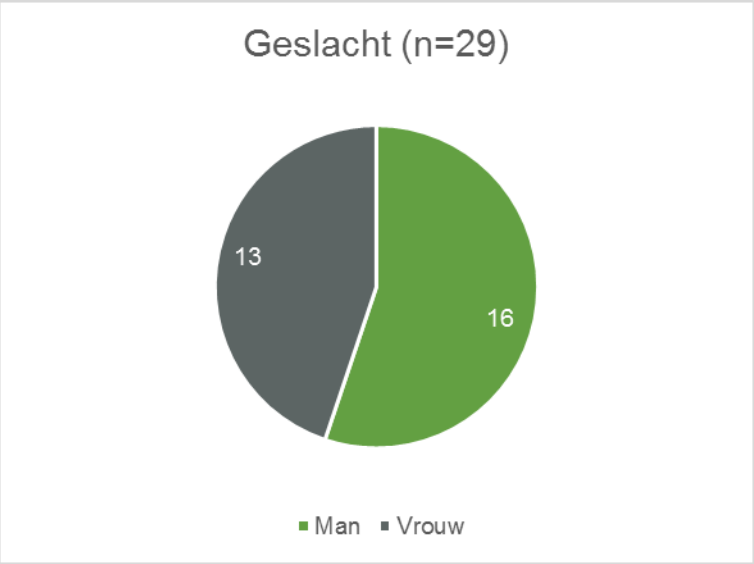
Onderwerpen geschikt voor samenwerking

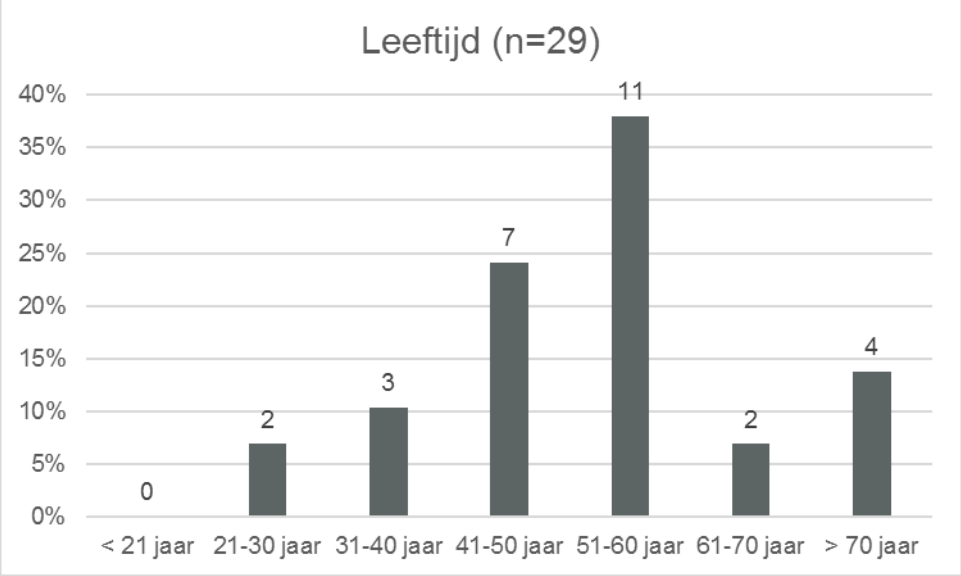
Met de respondenten is gesproken over welke onderwerpen geschikt zijn voor een samenwerking tussen de inwoners en de gemeente. Hieruit blijkt dat de onderwerpen zeer uiteen kunnen lopen. Er wordt voornamelijk aangegeven dat de inwoners belang bij het project moeten hebben. Zo wordt veelvuldig aangegeven dat de samenwerking vooral gezocht moet worden bij projecten in de eigen buurt van de inwoners. Een quote: *"De mensen zijn het meest enthousiast om mee te werken aan projecten in de eigen buurt, daar zijn de mensen het meest enthousiast over. De mensen worden daar namelijk het dagelijks geconfronteerd met bepaalde situaties die ze graag willen veranderen".* Door enkele inwoners wordt aangegeven dat de energie zit waar ook de ergernissen zitten. Een quote*: "Bij ons er bijvoorbeeld veel overlast van hondenpoep, daar hebben we echt last van daar zou ik graag wat aan doen en daarbij zou ik ook wel hulp willen hebben van de gemeente. Dat raakt mij direct en dan wil ik ook wel actie ondernemen".*

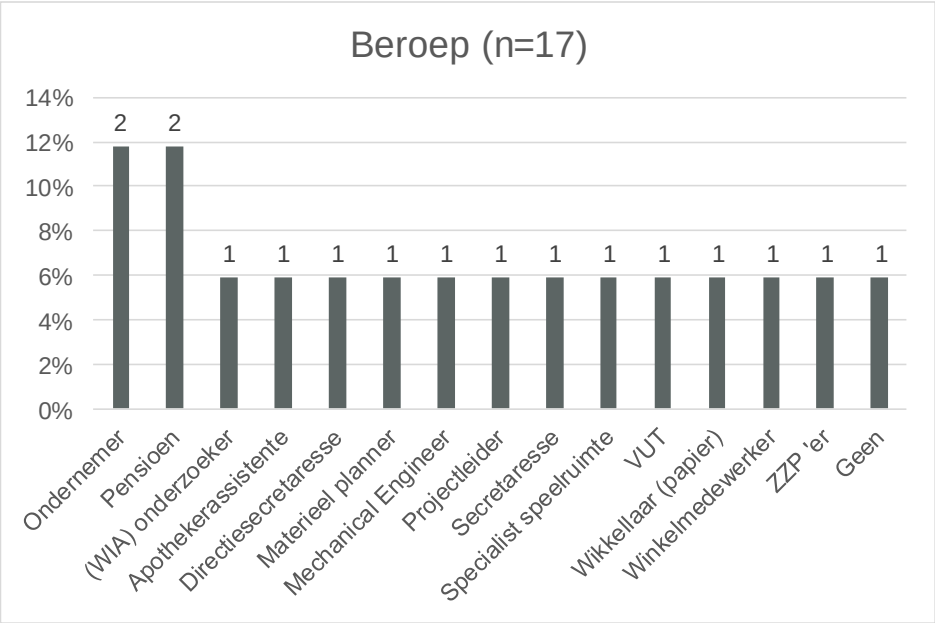
Volgens de respondenten zijn er veel dingen die spelen in de buurten, maar dat kan per buurt enorm verschillen. Het gaat erom dat er projecten worden uitgevoerd die de bewoners raakt. Dan heb je de aandacht getrokken en heb je gelijk betrokkenheid. Volgens de respondenten geldt dit voor bijna alle thema's. Een quote: *"Gaat het over je eigen buurt dan ben je betrokken, als het dan over Velp of Dieren gaat dan denk ik prima maar dat moeten jullie zelf maar oplossen".* De meeste respondenten willen voornamelijk met plezier in de buurt wonen en daar ook zelfstandig blijven wonen. Mensen zijn bereid om daarvoor ook werk te verrichten. Een respondent geeft aan: *"Als je projectmatig gaat werken en dat tevens buurtgericht dan moeten we met elkaar echt een heel eind gaan komen, daar ben ik volledig van overtuigd".*

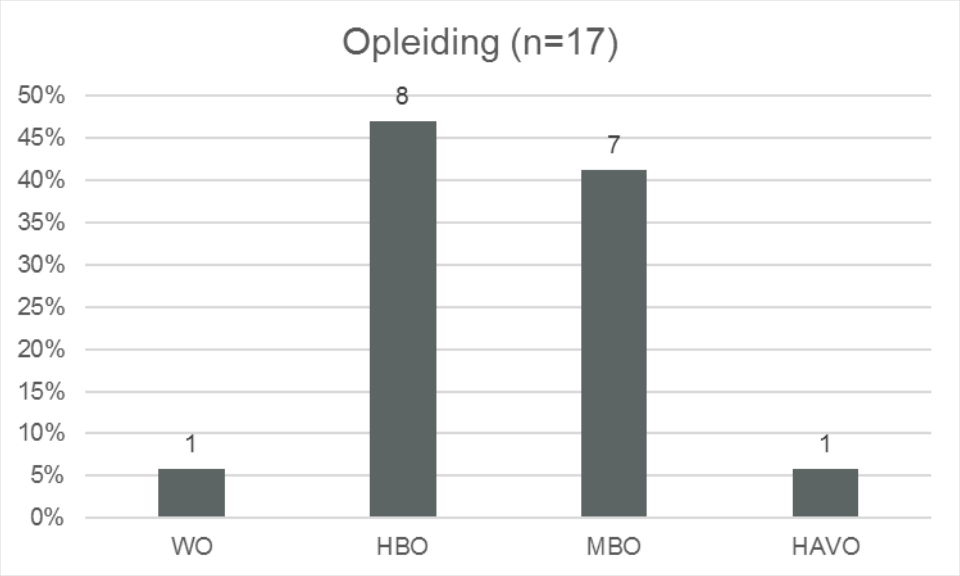
Een aantal respondenten is van mening dat er niet sec in thema's gedacht moeten worden, maar echt projectmatig. Vaak raken projecten meerdere thema's en zijn ze overlappend. Als men bijvoorbeeld de straat aanpakt dan raakt dit het openbare gebied maar kan dit ook raakvlakken hebben met het thema veiligheid. Een quote: *"Je moet breed naar de verschillende projecten kijken en dan zie je dat het project over de thema's heen verband houdt".*

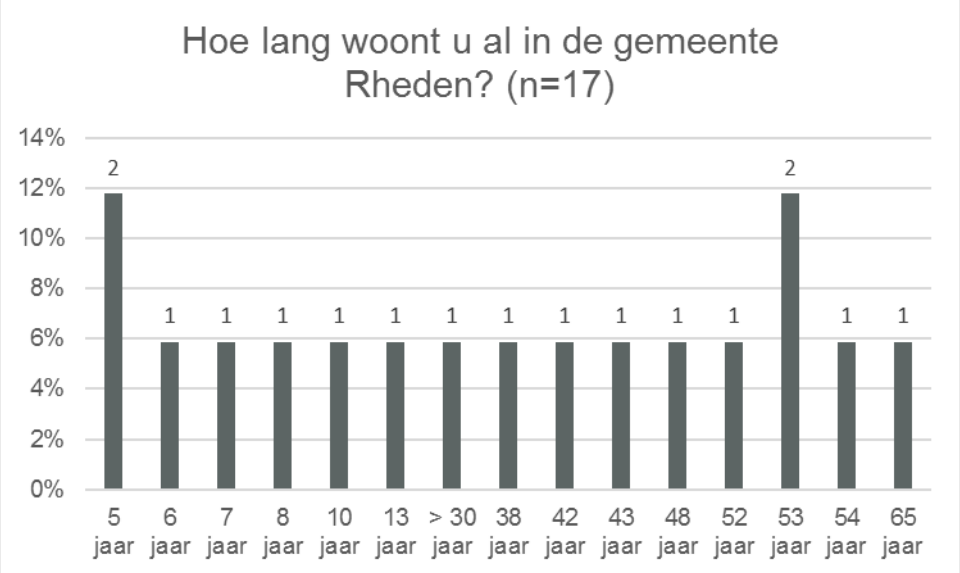
Bijlage 1 – Achtergrondvariabelen respondenten

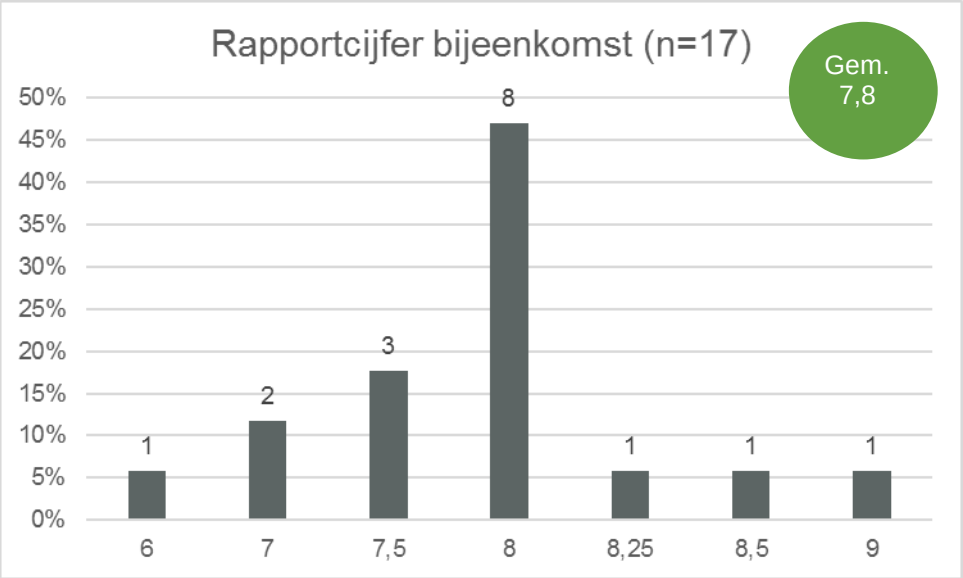

Beroep (n=17)
14%
12%
10%
8%
6%
4%
2%
0%
2
2
1
1
1
1
1
1
1
1
1
1
1
1
1
Ondernemer
Pensioen
(WIA) onderzoeker
Apothekerassistente
Directiesecretaresse
Materieel planner
Mechanical Engineer
Projectleider
Secretaresse
Specialist speelruimte
VUT
Wikkellaar (papier)
Winkelmedewerker
ZZP 'er
Geen

Opleiding (n=17)
50%
45%
40%
35%
30%
25%
20%
15%
10%
5%
0%
1
8
7
1
WO
HBO
MBO
HAVO

Hoe lang woont u al in de gemeente Rheden? (n=17)
14%
12%
10%
8%
6%
4%
2%
0%
2
1
1
1
1
1
1
1
1
1
1
1
2
1
1
5 jaar
6 jaar
7 jaar
8 jaar
10 jaar
13 jaar
> 30 jaar
38 jaar
42 jaar
43 jaar
48 jaar
52 jaar
53 jaar
54 jaar
65 jaar

Kunt u de voor u drie belangrijkste punten noemen die tijdens de avond zijn besproken?
95% openbare ruimte
Bereikbaarheid van de gemeente
Betrokkenheid burger (2x)
Brainstorm
Communicatie (3x)
Communicatie tussen gemeente en burgers (2x)
Open comunicatie
Coördinatie
Delen wat er leeft
Elkaars partner zijn
Focus maar ook snel
Gemeente en burgers werken samen
Goede discussie
Hoe gaat de gemeente de komende jaren met de burgers communiceren?
Hoe kan participatie vormgegeven worden
Ideeën opdoen
Ik Buurt Mee is meer dan ik dacht
Inbreng belang bewoners
Inwonerspanel
Leerzaam
Meedenken met gemeente
meedenken
Meer openheid bij begin project
Open uitwisseling
Participatie
Projectinfo doorgeven/info tussentijd
Samenspraak met de gemeente
Samenwerken (4x)
Toegankelijkheid gemeente
Transparantie
Verbetermogelijkheden voor de gemeente
Vindbaarheid bestaande (hulp)organen
Welke rol heeft de burger
Welke rol heeft de gemeente
Welke zaken zijn belangrijk
Zichtbaarheid gemeente, logo participatie

Kunt u uw betrokkenheid bij het onderwerp beschrijven?
Ik vind het fijn om hier te zijn en mijn gewicht erbij te doen.
Nieuwsgierigheid
Meedenken/praten met onderwerpen die voor je eigen buurt belangrijk zijn
In de samenwerking van de gemeente met de burgers gaat veel fout. Dat is jammer voor beide kanten
Goede voorstellen aangegeven
Betrokken bij eventuele projecten in de buurt
Actief discussie volgen en in participeren
Initieren kleine projecten openbare ruimte en groen
Ben bij mijn eigen woonomgeving betrokken
Het is mijn leefomgeving
Groot
Betrokken bij Dieren-Zuid
Interesse wisselwerking
Vanuit het werkveld veel participatieprojecten opgezet en begeleid
Participatie in dorp Ellecom. Medebewoners helpen

Als er zaken zijn die u wilt melden over het onderwerp, dan kunt u die hiernaat noteren.
Zie bladzijde op bord, sluit goed aan op mijn ideeën. Denk creatief in de brede zin van het woord
Teveel negatief door anti-gemeente gevoel door meerdere deelnemers
De tijd was te kort
Ga zo door en ik ben beschikbaar voor een vervolg
Betrek bewoners bij eigen leefomgeving. Dat moet toch iedereen belangrijk vinden
Ik zou ook graag de visie willen lezen die wordt ontwikkeld
Initiatief ligt bij de burger. Gemeente faciliteerd in middelen, heldere communicatie en flexibele regelgeving
Ben benieuwd naar het 'visie' document